

L'invent de l'espanyolitat

Lluís Garcia, Imma Grande, *L'invent de l'espanyolitat*, Fundació Catalunya-Estat, Barcelona 2012.

Aquesta obra ens mostra com el topònim *Espanya* i el gentilici *espanyol* han anat perdent el seu sentit de designació geogràfica originari per a donar pas a un concepte polític de base exclusivament castellana i amb una profunda càrrega de caràcter nacional i imperialista.

Els autors treballen a partir de tres eixos: l'històric, el psico-mètric i el lingüístic.

Des del punt de vista històric, mostren com a partir de la instauració de la nissaga dels Borbons (els autors eviten les denominacions tradicionals de Felip V, etc.) es va acordar la divisió política entre la Hispània i la Gàl·lia — que ja incloïa la Provença als seus dominis— romanes. El nou rei de Madrid va prendre com a base el regne de Castella i Lleó, molt poblat però sense estructures capaces de controlar el poder del monarca. D'aquí en sorgí una monarquia «absolutista, militarista, fiscalment insaciada, exacerbadora de l'etnocentrisme castellà i fomentadora d'una forta xenofòbia contra les nacions no castellanes». Els autors repassen també aspectes com la Constitució de 1812, en què «La Nación española» és definida a partir de la «reunión de todos los españoles de ambos hemisferios», exclouent-ne, per tant, els indígenes i els esclaus; les guerres dites Carlines i que ells anomenen —al meu parer encertadament— castellanitzadores; la dictadura de Primo de Rivera; la frustració republicana del 1931-1936, en què la «Nación española» es continua identificant

amb la castellana, ara fins i tot simbòlicament, mitjançant la bandera tricolor; la guerra de 1936-39, que ells anomenen la gran guerra castellanitzadora; la postguerra, i els temps actuals.

Des del punt de vista de la psicometria social analitzen minuciosament i crítica les enquestes del Centro de Investigaciones Sociológicas (CIS), posant en evidència les contradiccions i deficiències dels qüestionaris, i molt especialment, la manera com darrere d'una aparent metodologia científica i neutra s'hi amaga en realitat un potent instrument de manipulació i conducció ideològica, destinat a conformar una única nació castellana, sobreposada damunt de les nacions i identitats històriques existents, però subtilment amagada sota la denominació de «española».

Pel que fa a la llengua, els autors repassen amb bisturí de plata les diferents denominacions i definicions que apareixen al diccionari de la «Real Academia de la Lengua», curiosament —però no pas casualment— creada l'any 1713. La RAE significa, a partir d'aleshores, «la institucionalització del poder com a autoritat lingüística suprema en un territori, Espanya,

multilingüe: galaicoportuguès, lleonès, basc, castellà, aragonès, català i occità». L'any 1925, en plena dictadura castellanista (amb el català, la bandera catalana, etc. prohibides), la RAE aprofitarà per a fer la passa històrica definitiva, adoptant «el nombre de 'lengua española' en vez de 'castellana'». El moment més apoteòsic de la RAE, però, arribà durant el franquisme, és a dir, durant un dels moments en què l'odi, la xenofòbia i la persecució s'exacerbarien amb més intensitat sobre les llengües no castellanes. La RAE ho celebrava d'aquesta manera «quiere que la 16ª edición de su Diccionario se difunda ya por el mundo con el sello de la nueva España imperial. Por eso [...] se le ha puesto como fecha la del glorioso Año de la Victoria, 1939».

Els autors ens ofereixen en aquesta obra —una obra imprescindible— una visió psicològica i antropològica de la història, una visió que és rigorosa i innovadora alhora. I, molt especialment, una visió de les relacions de poder i de domini —passades i actuals— entre les nacions de la península antigament anomenada Espanya. ♦

MARCEL FITÉ

Spock i jo

Elena Villalba Lizandra, *Spock i jo / De la ciència-ficció a l'espiritualitat*, Editorial: Llibres de l'Índex, Barcelona 2011.

Aquesta obra és el primer llibre d'història escrit en català sobre Mr. Spock i sobre *Star Trek*. Es tracta també del primer llibre del món que analitza la figura del famós vulcà des d'un àmbit d'espiritualitat i alhora científic.

L'autora és compositora de música electrònica i practica la meditació zen des de fa gairebé vint anys. Aquestes característiques i el seu interès permanent per l'evolució i el creixement personal li han permès d'escriure un llibre absolutament original. La seva vida interior acompanya tots els temes de *Star Trek* que es comenten en els diversos capítols, i la figura de Spock, amb les seves qualitats vulcàniques, li serveix de model per a fer-ho.

Spock i jo és una experiència viva, una visió fascinant sobre la llegendària sèrie televisiva *Star Trek*, sobre Mr. Spock i sobre la vida.

Hi trobem deu capítols, deu temes diferents interrelacionats:

música; art i estètica; vegetarisme i ecologisme; ciència i tecnologia; humanisme i evolució; esoterisme; espiritualitat zen, mística i amor... Una part important del llibre parla sobre Spock i espiritualitat, els dos temes de més relleu en aquesta obra. Perquè l'autora veu Spock (el dels anys seixanta, l'autèntic i original) com l'ànima de *Star Trek*, i la vida en la dimensió espiritual.

Aquest llibre, doncs, és un viatge que ens porta de la ciència-ficció a l'espiritualitat, de la imaginació i la fantasia a la part més profunda de l'ànima, guiats per un dels personatges de ficció més carismàtics, misteriosos i futuristes de la història.

Villalba diu: «Spock m'ha inspirat més enllà dels seus creadors gràcies a la seva màgia. És un personatge fascinant, una font d'inspiració il·limitada, un arquetip transformador. No calen paraules, enlluerna amb la presència; manifesta dignitat i magni-

ficència, misteriosament sense ego, i en aquest assaig tot això es compara amb el zen i l'ésser humà del futur.»

Nosaltres estimem la nostra terra, la nostra història, la nostra llengua. Però hem de tenir en compte que la cultura i la història són temes oberts. Hem de continuar creixent, obrir nous camins, evolucionar i mirar cap al futur. Aquest llibre escrit en català i amb visió de futur és un petit gra de sorra per a continuar avançant en la construcció del nostre país. Necessitem gent valenta, amb projectes de futur i originals. El nostre passat i la nostra identitat ja queden prou reflectits en moltes publicacions editorials, cosa que sens dubte és molt interessant. Però Catalunya necessita també mirar cap al futur, que siguem creatius i innovadors. Aquest assaig és una clara expressió de tot això. ♦

LÍDIA PUIG